

Esglésies amb campana d'obús. Altres municipis (part 9)

Fins al moment hem detallat les sis campanes del terme d'Artesa de Segre a les que hem afegit el santuari de Salgar per la gran influència religiosa que sempre ha tingut al nostre municipi.

Fent un recorregut per la resta del territori de Catalunya ens adonem que, malgrat ser moltes les zones que patiren els efectes de les bombes al llarg de la guerra civil, tant sols és a Artesa i als municipis que l'envolten on s'ha utilitzat, o si més no ha perdurat, aquesta característica. L'únic cas d'església conegut en un municipi no fronterer al nostre és l'excepció catalogada al municipi de Vallfogona de Balaguer. Amb tot, les 15 esglésies amb campana d'obús del nostre país es circumscriuen a la comarca de la Noguera.

Les esglésies que coneixem de fora d'Artesa les trobem als següents municipis: a Foradada, Marcovau, a més de la ja treballada del Salgar; a Vilanova de Meià, Santa Maria de Meià i Lluçars; a Ponts, Torreblanca; a la Baronia de Rialb, Gualter, Palau de Rialb i Polig, i a Vallfogona de Balaguer, la Ràpita. Un total de 9 esglésies que junt amb les 6 d'Artesa totalitzen la quinzena de campanars amb caps d'obús per campana coneguts a tot Catalunya. En aquest capítol tractarem les 4 primeres.

Marcovau (Foradada)

L'església de Sant Salvador de Marcovau, d'origen romànic amb la característica façana de porta dovellada i rosetó, producte de les remodelacions iniciades a partir del renaixement i que

Marcovau. Campanar

en aquest cas porta data del 1860, és la única església de totes les inventariades que disposa de dues campanes d'obús penjades una a cada un dels ulls del seu doble campanar.

Tot just acabada la guerra, en l'època en què es recollien les deixalles de l'artilleria per tal de recopilar el metall i vendre'l, dins del terme de Marcovau es va trobar un cap d'obús esquerdat que es va pensar utilitzar-lo per campana, no se sap qui el va trobar ni exactament quan ni en quin punt exacte dels límits del poble. Una d'aquestes persones que recollien metall, el Sr. Martí, que no era originari del poble però que hi vivia a la casa del mateix nom, va canviar el cap d'obús trencat per un de sencer que havia trobat, que és el que

actualment penja de l'ull esquerre. Més tard, també dins del terme del poble, es va trobar l'obús que ha esdevingut la campana de l'obertura dreta d'aquest campanar. Una ullada al mapa ens fa veure la possibilitat que el lloc on es varen trobar aquests obusos fos

a la zona de la Serra de la Torre de l'Àliga, a la mateixa àrea on va ser trobada la campana que penja de Sant Pere de Tudela, ja que en aquest punt que es troba a tocar del poble, com varem indicar en l'article corresponent a Tudela, hi ha una línia de búnquers, objectiu d'aquest tipus de bombes. La campana trobada pel Sr. Martí, que actualment s'aprecia força rovellada, no té tan bona sonoritat com la segona situada a l'ull dret del campanar i és per això que actualment tan sols és aquesta la que té corda per fer-la sonar. Aquestes campanes que havien tingut una activitat quotidiana, ara només sonen un parell de cops l'any, per Nadal i per l'ofici de la Festa Major, amb l'excepció d'alguna celebració puntual com ara algun casament.

El Sr. Antoni Amigó, natural de Marcovau i que va ser alcalde pedani d'aquest poble, recorda que quan era petit des de casa seva, situada just al costat de l'església, hi havia una corda lligada a la campana que anava a una de les finestres de la seva propietat i des d'allí tocaven al migdia a oració. Aquests tocs també servien per indicar l'hora de dinar quan el cel estava ennuvolat i els pagesos no podien guiar-se per la llargada de l'ombra de les cases per esbrinar la hora solar mentre treballaven el camp.

Dades posicionals:
GPS calibrat a 31T ED50
X: 336911, Y: 4637225
Latitud: N 41° 52' 09.8",
Longitud: E 01° 02' 05.6"
Altitud: 398 m.s.n.m.
Orientació: 105°

Santa Maria de Meià (Vilanova de Meià)

Antigament, aquesta església tenia un campanar de cadireta amb dos ulls. Degut als desperfectes de la guerra es va enlairar la torre que estava a l'esquerra de l'entrada de l'església convertint-la en una campanar octogonal que ens presenta quatre obertures. En el cloquer que mira al migdia, acabada la guerra s'hi va penjar una campana d'obús, la qual té la particularitat d'es

Marcovau. Església

Santa Maria de Meià. Campanar

tar xafada. Aquest obús es va trobar en un lloc incert prop del poble. El Sr. Francisco Simó de cal Pastoret ens recorda que aquesta campana fou motiu de gran alegria al poble ja que després d'anys de silenci, el poble tornava a sentir els tocs de campanes. Anys després, el Sr. Llorenç Codern de cal Mariet va comprar la campana grossa apadrinada per la Sra. Maria Domingo de cal Blanc fent la inauguració el 15 d'agost, per la festa major del poble. Aquesta campana està connectada al mecanisme del rellotge de la torre instal·lat al mateix temps que la campana de fosa.

La tradició popular recollida per en Joan Bellmunt ens parla de la campana anomenada Dou que tenia el poder miraculós de fer batallades tota sola, sempre com a símbol de desgràcies i mals averanys. Després d'aquests tocs cor-

Santa Maria de Meià. Església

reguts als anys 1648 i 1649, el prior, Josep de Gelpí i Julià va ordenar als rectors i capellans que fessin processons per tal de demanar clemència al Senyor davant de diferents desgràcies com ara la pesta i altres estralls. Aquesta campana que portava una inscripció amb la data de la fosa, 1548, es va asclar quedant inservible el 20 de gener del 1653 causant molta tristesa als vilatans.

En el cementiri annex a aquesta església, que fou monestir des del 1040 en què va ser fundat per Guillem de Meià, s'hi troba el monument de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya dedicat als 7 companys morts lluitant per la llibertat el 13 de novembre de 1944 a Santa Maria de Meià.

Santa Maria de Meià. Homenatge

Dades posicionals:
 X: 333711, Y: 4651088
 Lat.: N 41° 59' 36.7",
 Long.: E 00° 59' 32.8"
 Alçada: 697 m.s.n.m.
 Orientació: 270° (Oest exacte)

Lluçars (Vilanova de Meià)

De les campanes de Sant Pere de Lluçars ha estat del tot impossible trobar informació de la seva procedència. Aquesta església que ha sofert diverses remodelacions disposa d'un campanar de torre quadrada, al qual s'hi accedeix des de l'exterior del temple a través d'una escala molt inclinada. Des de dalt del campanar s'observa una àmplia vista de les rodalies i dins d'ell hom hi troba la campana penjada de la

Lluçars. Torre campanar

obertura que mira al poble corresponent a un obús del tipus anti-búnquer, les mides del qual són 35 cm de circumferència per 45 cm d'alt. Aquest tipus de bomba és el que trobem a la practica majoria d'esglésies. Dins del campanar, penjada en un costat de l'obertura lateral a l'anterior, hi ha una segona campana d'obús sense utilitat, del mateix tipus però de mesura més reduïda. Eren les bombes anomenades anti-personal, les quals tenien un pes de 50 kg, d'aquí el nom de SD-50. Les mides del seu cap són 20 cm de diàmetre per 25 cm d'alçada.

Lluçars. Campana gran

Lluçars. Campana petita

En el campanar d'aquesta església hi trobem un altre element bèl·lic reciclat. A l'enorme roca que serveix de fonament perquè hi arrenqui la torre s'hi pot veure un canó de fusell clavat a la paret que sembla fer les funcions de penjador, molt probablement per estendre-hi roba o lligar-hi plantes. Aquesta mateixa utilitat d'un canó de fusell la trobem a la paret exterior de l'ermita del Pla d'Artesa de Segre.

Torreblanca. Campana

Dades posicionals:
X: 339050, Y: 4649093
Lat.: N 41° 58' 36.0",
Long.: E 01° 03' 26.7"
Alçada: 612 m.s.n.m.
Orientació: 50° (Nord est)

Torreblanca (Ponts)

Tot i que hem consultat amb diversos veïns de Torreblanca que actualment viuen a Artesa de Segre i a Ponts, no hem pogut obtenir cap dada històrica d'aquesta campana d'obús penjada al campanar de l'església de Sant Joan de Torreblanca. Aquesta església

esta adossada a una casa en ruïnes i el propi temple està bastant degradat. La seva façana és de factura renaixentista amb porta dovellada sense imposta i a la dovella central hi llegim la data del 1591. També hi veiem l'ull de bou i un campanar de cadireta en el que hi penja l'obús fixat en el jou de fusta de l'antiga campana.

Dades posicionals:
X: 346530, Y: 4644104
Lat.: N 41° 55' 59.7",
Long.: E 01° 08' 56.2"
Alçada: 414 m.s.n.m.
Orientació: 35° (Nord est)

Text i fotografies: Ramon I. Canyelles

Torreblanca. Església

